

سلام افلا

دانشگاه تربیت معلم

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت آموزشی

عنوان:

شناسایی و اعتبارسنجی شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان اثربخش ابتدایی

استاد راهنما

آقای دکتر بیژن عبدالهی

استاد مشاور

آقای دکتر حسن رضا زین آبادی

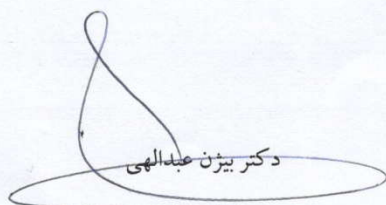
پژوهشگر

عطیه دادجوی توکلی

اسفندماه ۱۳۹۰

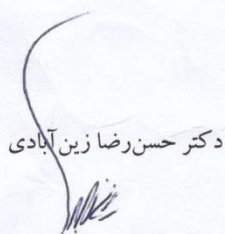
صور تجلسه دفاع از پایان نامه

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم عطیه دادجوی توکلی دانشجوی رشته مدیریت آموزشی دانشکده روان-شناسی و علوم تربیتی تحت عنوان " شناسایی و اعتبارسنجی شایستگی های حرفه ای معلمان اثربخش ابتدایی " روز دوشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۸ با حضور هیأت داوران برگزار گردید و پس از دفاع با نمره ۱۹ و با درجه عالی مورد قبول قرار گرفت.

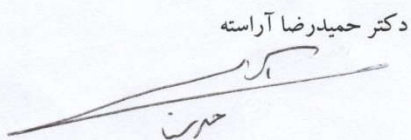

دکتر بیژن عبدالهیی

هیأت داوران

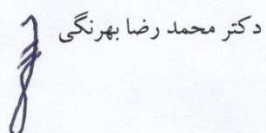
استاد راهنما:

دکتر حسن رضا زین آبادی

استاد مشاور:

دکتر حمیدرضا آراسته

استاد داور

دکتر محمد رضا بهرنگی

مدیر گروه و نماینده تحصیلات تکمیلی

تقدیم به مادرم که هرچه دارم از اوست.

تقدیم به پدرم که حمایت های او، همواره پشتیبان من بوده است.

تقدیر و تشکر

اکنون که بیماری و لطف خداوند، نگارش این پژوهش به پایان آمده، بر خود لازم می‌دانم؛ از راهبانی‌های گرانقدر استاد فریخته و فرزاد، جناب آقای دکتر بشیر عبدالمی که صمیمانه راهنمایی‌های مشکلات پیش روی این پژوهش بوده و با سه صدر خود، بنده را راهبانی کرده و تمامی نقصان‌هایم را با بزرگواری، جبران نمودند کمال تشکر خود را ابراز نمایم. همچنین بدین وسیله از استاد مشاور فریخته و نکته‌سنج، جناب آقای دکتر حسن رضازین آبادی، که با بیان نکات کلیدی و محوری لازم، مسیر تحقیق را روشن نمودند، تقدیر و سپاسگزاری خاص نمایم. علاوه بر آن قدردانی ویژه خود را از استاد محترم داور، جناب آقای دکتر حمیدرضا آراسته که زحمت قضاوت و داوری این پایان‌نامه را تقبل فرمودند، ابراز می‌نمایم.

چکیده

هدف اصلی از این پژوهش، شناسایی و اعتبارسنجی شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان اثربخش ابتدایی بود. روش تحقیق مورد استفاده از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ نحوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات پیمایشی از نوع توصیفی بود. روش‌های آماری مورد استفاده با توجه به ماهیت مطالعه، آزمون خی دو و فریدمن بودند. جامعه آماری پژوهش را کلیه معلمان مدارس ابتدایی شهر تهران در پنج منطقه آموزشی به تعداد ۳۷۸۸ نفر و هر دو جنس (۳۵۲۸ زن و ۲۶۰ مرد)، تشکیل دادند. نمونه مورد نظر از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شد. فرایند اجرایی پژوهش بدین گونه بود که در ابتدا ابعاد و نشانگرها شایستگی‌های حرفه‌ای، مورد بررسی متخصصان و اساتید و معلمان قرار گرفت و در نهایت ۷ بعد و ۳۰ مؤلفه تدوین شد. این ابعاد عبارتند از: پیش نیازهای معلم، ویژگی‌های شخصی معلم، برنامه‌ریزی و آمادگی، مدیر و سازمان دهنده‌ی کلاس درس، آموزش یا تدریس، نظارت بر پیشرفت و توان بالقوه‌ی دانش‌آموزان، مسئولیت‌های حرفه‌ای. در مرحله بعد نشانگرها جهت قضاوت درباره مؤلفه‌های مورد نظر تدوین شد. سپس مورد بررسی متخصصان و اساتید و معلمان قرار گرفت و با پیشنهادات و نظرات آن‌ها تصحیح و تدوین گردید. سپس با استفاده از نشانگرهای مذکور، ابزار جمع‌آوری اطلاعات ساخته شده و در مدارس ابتدایی (دخترانه، پسرانه) به اجرا درآمد. نتایج تحقیق نشان داد که میزان اهمیت اکثر نشانگرهای شایستگی در هر بعد از دیدگاه معلمان در سطح زیاد و خیلی زیاد ارزیابی شد که این امر بیانگر این بود که معلمان برای حرفه‌ای شدن در کارشان به این شاخص‌ها و نشانگرها اهمیت بیشتری دادند و در این میان تنها میزان اهمیت یک نشانگر بسیار کم ارزیابی شد. نشانگرهای شایستگی در هر بعد از دیدگاه معلمان رتبه بندی شدند و از نظر معلمان مشخص شد که در هر بعد کدام نشانگرها بیشترین و کمترین نقش را در آن بعد داشتند و نیز ابعاد شایستگی‌های حرفه‌ای از دیدگاه معلمان رتبه بندی شد و مشخص گردید از نظر معلمان بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای بیشترین و بعد پیش نیازهای معلم کمترین نقش را در ابعاد شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان دارند.

کلید واژه: شناسایی، اعتبارسنجی، شایستگی‌های حرفه‌ای، معلمان اثربخش.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول: کلیات پژوهش

- ۱-۱- مقدمه ۱
- ۲-۱- بیان مسئله ۲
- ۳-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش ۶
- ۴-۱- اهداف ۷
- ۵-۱- سؤالات ۸
- ۶-۱- تعاریف متغیرها ۸

فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش

- ۱-۲- مقدمه ۱۰
- ۲-۲- تعریف کیفیت معلم ۱۰
- ۳-۲- چارچوب کیفیت معلم ۱۱
- ۴-۲- تعریف معلم اثربخش ۱۵
- ۴-۲-۱- جنبه های مختلف معلمان اثربخش از دیدگاه آندرسون ۱۶
- ۴-۲-۲- چگونگی افزایش اثربخشی معلمان از دیدگاه آندرسون ۳۰
- ۵-۲- تعریف تدریس اثربخش ۳۲
- ۵-۲-۱- خصوصیات کلیدی تدریس اثربخش در کلاس از دیدگاه کریاکو ۳۲
- ۵-۲-۲- ابعاد تدریس اثربخش از دیدگاه دنیلسون ۳۵
- ۵-۲-۳- استراتژی‌هایی برای تدریس اثربخش از دیدگاه تابلستون ۵۴
- ۶-۲- ابعاد شایستگی های حرفه‌ای معلم اثربخش از دیدگاه استرانگ ۶۵
- ۷-۲- ابعاد شایستگی های حرفه‌ای معلم اثربخش از دیدگاه مک ایوان ۸۳

- ۸-۲- ابعاد شایستگی های حرفه ای معلم اثربخش از دیدگاه رابرت والکر ۱۰۱
- ۹-۲- ابعاد شایستگی های حرفه ای معلم اثربخش از دیدگاه عقیلی ۱۰۶
- ۱۰-۲- سایر شایستگی های معلم اثربخش ۱۱۴
- ۱۱-۲- نگرش های معلم اثربخش از دیدگاه ریچاردسون ۱۱۵
- ۱۲-۲- سنجش شایستگی های حرفه ای معلمان از طریق استاندارد های نیوجرسی ۱۱۶
- ۱-۱۲-۲- استاندارد های حرفه ای معلمان ۱۱۶
- ۱۳-۲- پیشینه تحقیق ۱۲۷
- ۱-۱۳-۲- پیشینه تحقیق در داخل کشور ۱۲۷
- ۲-۱۳-۲- پیشینه تحقیق در خارج از کشور ۱۳۱
- ۱۴-۲- جمع بندی ۱۳۵

فصل سوم: روش پژوهش

- ۱-۳- مقدمه ۱۳۷
- ۲-۳- روش پژوهش ۱۳۷
- ۳-۳- جامعه آماری پژوهش ۱۳۷
- ۴-۳- حجم نمونه و روش نمونه گیری ۱۳۸
- ۵-۳- ابزارهای جمع آوری اطلاعات ۱۳۹
- ۶-۳- روایی و پایایی ابزارهای اندازه گیری ۱۳۹
- ۷-۳- روش اجرای پژوهش ۱۴۱
- ۱-۷-۳- تعیین ابعاد و مؤلفه ها ۱۴۱
- ۲-۷-۳- تعیین نشانگرها ۱۴۱
- ۳-۷-۳- مشخص ساختن داده های مورد نیاز مربوط به نشانگرها ۱۴۲
- ۴-۷-۳- گردآوری داده ها و نحوه تجزیه و تحلیل آنها ۱۴۲

۱۴۲ ۸-۳- روش‌های آماری تجزیه و تحلیل داده‌ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش

۱۴۳ ۱-۴- مقدمه

۱۴۳ ۲-۴- توصیف مشخصات جمعیت شناختی نمونه مورد مطالعه

۱۴۶ ۳-۴- یافته‌های پژوهش و پاسخ به سؤالات

۱۴۶ ۱-۳-۴- یافته‌های سؤال اول پژوهش

۱۴۹ ۲-۳-۴- یافته‌های سؤال دوم پژوهش

۲۱۵ ۳-۳-۴- یافته‌های سؤال سوم پژوهش

۲۲۳ ۴-۳-۴- یافته‌های سؤال چهارم پژوهش

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۲۲۴ ۱-۵- مقدمه

۲۲۴ ۲-۵- خلاصه پژوهش

۲۲۴ ۳-۵- بحث و نتیجه گیری

۲۳۶ ۴-۵- پیشنهادهای پژوهشی

۲۳۷ ۵-۵- پیشنهاد به پژوهشگران آینده جهت انجام پژوهش‌های مشابه

۲۳۷ ۶-۵- محدودیت‌های پژوهش

فهرست منابع

۲۳۹ فهرست فارسی

۲۴۱ فهرست انگلیسی

پیوست‌ها

۲۴۳ پرسشنامه معلمان

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول ۳-۱- حجم جامعه آماری معلمان	۱۳۸
جدول ۳-۲- نمونه آماری بر اساس جنسیت	۱۳۸
جدول ۳-۳- پایایی پرسشنامه به تفکیک هر یک از ابعاد و کل ابعاد	۱۴۰
جدول ۴-۱- توزیع نمونه بر اساس جنسیت	۱۴۳
جدول ۴-۲- توزیع نمونه بر اساس سن	۱۴۳
جدول ۴-۳- توزیع نمونه بر اساس میزان تحصیلات	۱۴۴
جدول ۴-۴- توزیع نمونه بر اساس سابقه معلمی	۱۴۴
جدول ۴-۵- توزیع نمونه بر اساس رشته تحصیلی	۱۴۵
جدول ۴-۶- ابعاد و نشانگرهای شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان اثربخش	۱۴۷
جدول ۴-۷- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی اول بعد پیش نیازهای معلم	۱۴۹
جدول ۴-۸- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی دوم بعد پیش نیازهای معلم	۱۵۰
جدول ۴-۹- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی سوم بعد پیش نیازهای معلم	۱۵۱
جدول ۴-۱۰- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی چهارم بعد پیش نیازهای معلم	۱۵۱
جدول ۴-۱۱- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی پنجم بعد پیش نیازهای معلم	۱۵۲
جدول ۴-۱۲- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی اول بعد ویژگی‌های شخصی معلم	۱۵۳
جدول ۴-۱۳- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی دوم بعد ویژگی‌های شخصی معلم	۱۵۳
جدول ۴-۱۴- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی سوم بعد ویژگی‌های شخصی معلم	۱۵۴
جدول ۴-۱۵- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی چهارم بعد ویژگی‌های شخصی معلم	۱۵۵
جدول ۴-۱۶- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی پنجم بعد ویژگی‌های شخصی معلم	۱۵۵
جدول ۴-۱۷- نتیجه آزمون خبی دو برای گویه‌ی ششم بعد ویژگی‌های شخصی معلم	۱۵۶

- جدول ۴-۱۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی هفتم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۵۷
- جدول ۴-۱۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی هشتم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۵۷
- جدول ۴-۲۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی نهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۵۸
- جدول ۴-۲۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی دهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۵۹
- جدول ۴-۲۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی یازدهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۵۹
- جدول ۴-۲۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی دوازدهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۶۰
- جدول ۴-۲۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی سیزدهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۶۰
- جدول ۴-۲۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی چهاردهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۶۱
- جدول ۴-۲۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی پانزدهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۶۲
- جدول ۴-۲۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی شانزدهم بعد ویزگی‌های شخصی معلم ۱۶۳
- جدول ۴-۲۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی اول بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۳
- جدول ۴-۲۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی دوم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۴
- جدول ۴-۳۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی سوم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۴
- جدول ۴-۳۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی چهارم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۵
- جدول ۴-۳۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی پنجم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۶
- جدول ۴-۳۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی ششم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۶
- جدول ۴-۳۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی هفتم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۷
- جدول ۴-۳۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی هشتم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۸
- جدول ۴-۳۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی نهم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۹
- جدول ۴-۳۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی دهم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۶۹
- جدول ۴-۳۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی یازدهم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۷۰
- جدول ۴-۳۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گویه‌ی دوازدهم بعد برنامه‌ریزی و آمادگی ۱۷۱

- جدول ۴-۴۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه سیزدهم بعد برنامه ریزی و آمادگی ۱۷۱
- جدول ۴-۴۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه اول بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۲
- جدول ۴-۴۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه دوم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۳
- جدول ۴-۴۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه سوم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۴
- جدول ۴-۴۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه چهارم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۴
- جدول ۴-۴۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه پنجم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۵
- جدول ۴-۴۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه ششم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۶
- جدول ۴-۴۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه هفتم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۶
- جدول ۴-۴۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه هشتم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۷
- جدول ۴-۴۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه نهم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۸
- جدول ۴-۵۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه دهم بعد مدیر و سازمان دهنده کلاس درس ۱۷۸
- جدول ۴-۵۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه اول بعد آموزش یا تدریس ۱۷۹
- جدول ۴-۵۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه دوم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۰
- جدول ۴-۵۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه سوم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۰
- جدول ۴-۵۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه چهارم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۱
- جدول ۴-۵۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه پنجم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۲
- جدول ۴-۵۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه ششم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۲
- جدول ۴-۵۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه هفتم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۳
- جدول ۴-۵۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه هشتم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۴
- جدول ۴-۵۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه نهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۴
- جدول ۴-۶۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه دهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۵
- جدول ۴-۶۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئیه یازدهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۶

- جدول ۴-۶۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی دوازدهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۶
- جدول ۴-۶۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی سیزدهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۷
- جدول ۴-۶۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی چهاردهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۸
- جدول ۴-۶۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی پانزدهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۸
- جدول ۴-۶۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی شانزدهم بعد آموزش یا تدریس ۱۸۹
- جدول ۴-۶۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی اول بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۰
- جدول ۴-۶۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی دوم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۰
- جدول ۴-۶۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی سوم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۱
- جدول ۴-۷۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی چهارم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۲
- جدول ۴-۷۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی پنجم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۲
- جدول ۴-۷۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی ششم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۳
- جدول ۴-۷۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی هفتم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۴
- جدول ۴-۷۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی هشتم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۴
- جدول ۴-۷۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی نهم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۵
- جدول ۴-۷۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی دهم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۶
- جدول ۴-۷۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی یازدهم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۶
- جدول ۴-۷۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی دوازدهم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۷
- جدول ۴-۷۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی سیزدهم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۸
- جدول ۴-۸۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی چهاردهم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۸
- جدول ۴-۸۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی پانزدهم بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوهی دانش آموزان ۱۹۹
- جدول ۴-۸۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی اول بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۰
- جدول ۴-۸۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گوئهی دوم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۰

- جدول ۴-۸۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه سوم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۱
- جدول ۴-۸۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه چهارم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۲
- جدول ۴-۸۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه پنجم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۲
- جدول ۴-۸۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه ششم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۳
- جدول ۴-۸۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه هفتم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۴
- جدول ۴-۸۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه هشتم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۴
- جدول ۴-۹۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه نهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۵
- جدول ۴-۹۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه دهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۶
- جدول ۴-۹۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه یازدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۶
- جدول ۴-۹۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه دوازدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۷
- جدول ۴-۹۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه سیزدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۸
- جدول ۴-۹۵- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه چهاردهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۸
- جدول ۴-۹۶- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه پانزدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۰۹
- جدول ۴-۹۷- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه شانزدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۰
- جدول ۴-۹۸- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه هفدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۱
- جدول ۴-۹۹- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه هجدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۱
- جدول ۴-۱۰۰- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه نوزدهم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۲
- جدول ۴-۱۰۱- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه بیستم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۳
- جدول ۴-۱۰۲- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه بیست و یکم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۳
- جدول ۴-۱۰۳- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه بیست و دوم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۴
- جدول ۴-۱۰۴- نتیجه آزمون خن دو برآی گوینه بیست و سوم بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای ۲۱۵
- جدول ۴-۱۰۵- رتبه بندی گوینه‌های بعد پیش نیازهای معلم به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۱۵

- جدول ۴-۱۰۶- رتبه بندی گویه‌های بعد ویژگی‌های شخصی معلم به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۱۶
- جدول ۴-۱۰۷- رتبه بندی گویه‌های بعد برنامه‌ریزی و آمادگی به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۱۷
- جدول ۴-۱۰۸- رتبه بندی گویه‌های بعد مدیر و سازمان دهنده‌ی کلاس درس به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۱۸
- جدول ۴-۱۰۹- رتبه بندی گویه‌های بعد آموزش یا تدریس به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۱۹
- جدول ۴-۱۱۰- رتبه بندی گویه‌های بعد نظارت بر پیشرفت و توان بالقوه‌ی دانش‌آموزان به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۲۰
- جدول ۴-۱۱۱- رتبه بندی گویه‌های بعد مسئولیت‌های حرفه‌ای به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۲۱
- جدول ۴-۱۱۲- رتبه بندی ابعاد شایستگی‌های حرفه‌ای به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین ۲۲۳

فهرست نمودارها

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
نمودار ۲-۱- ارائه تصویری از چارچوبی برای کیفیت معلم	۱۴
نمودار ۴-۱- توزیع نمونه بر اساس جنسیت	۱۴۳
نمودار ۴-۲- توزیع نمونه بر اساس سن	۱۴۴
نمودار ۴-۳- توزیع نمونه بر اساس میزان تحصیلات	۱۴۴
نمودار ۴-۴- توزیع نمونه بر اساس سابقه معلمی	۱۴۵
نمودار ۴-۵- توزیع نمونه بر اساس رشته تحصیلی	۱۴۶

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

نظام آموزشی هر کشوری به دست معلمان آن کشور شکل گرفته و سازمان می‌یابد. در این میان هر اندازه سطح دانش، توانایی، مهارت و تخصص و تعلق سازمانی آن‌ها بالاتر باشد، آن نظام موفق‌تر، پویاتر و اثربخش‌تر خواهد بود. معلم کارگزار اصلی تعلیم و تربیت و روح نظام آموزشی هر کشوری است و با کوشش خردمندانه او است که اهداف متعالی نظام آموزشی کشور محقق می‌شود و آنچه کودکان، نوجوانان و جوانان در مدرسه کسب می‌کنند، متأثر از خصوصیات، کیفیات، شایستگی‌های علمی، فرهنگی، دینی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی معلمان است. معلم در دگرگونی نظام آموزشی به اندازه کل عوامل نظام نقش دارد و اثرگذار است، به گونه‌ای که می‌توان سطح دانش، توانایی و کیفیت علمی هر کشور را از سطح دانش، توانایی، کیفیت و مهارت معلمان آن کشور تشخیص داد. هر ملتی که معلمان شایسته و باتجربه داشته باشد از تعلیم و تربیت پیشرفته‌ای برخوردار است. شواهد زیادی وجود دارند که مدارس می‌توانند نقش غیر قابل انکاری در توفیق دانش‌آموزان ایفا کنند و بخش عمده‌ای از این تفاوت منتسب به معلمان است به عبارتی، اثربخش بودن یک معلم، اغلب با کیفیت او از لحاظ موفقیت دانش‌آموزان در ارتباط است.

معلمان اثربخش معلمانی هستند که به دنبال دستیابی به اهدافی خاص هستند، خواه این اهداف توسط خود آنان یا دیگران تعیین شده باشد. معلمان اثربخش باید دانش و مهارت‌های مورد نظر جهت دستیابی به اهداف مورد نظر را داشته باشند و این مهارت‌ها را در زمان مناسب و به شیوه مطلوب و مورد انتظار به کار گیرند. طبق نظر میدل^۱ (۱۹۸۲) برخورداری از دانش و مهارت‌های مختلف به نام شایستگی یا صلاحیت معلمان آورده می‌شود (آندرسون، ترجمه امینی، ۱۳۸۰).

در مقررات آموزش و پرورش جاकारتا (۲۰۰۷) این موضوع لحاظ گردیده است که هر معلم باید استاندارد و صلاحیت علمی و شایستگی معلمی را عملی کند. صلاحیت‌های معلم شامل آموزشی، شخصی، اجتماعی می‌باشد و صلاحیت حرفه‌ای نیز باید منطبق بر مدارک تحصیلی با اخذ گواهینامه آموزش عالی یعنی مقطع کارشناسی یا ۴ سال آموزش عالی بدست آمده باشد و مسئله ملی در خصوص معلمان، بهبود کیفیت از طریق گواهینامه معلم می‌باشد.

✓ گواهینامه‌های معلم دارای اهداف زیر است:

۱- اطمینان از صلاحیت معلم در انجام کار خود به عنوان عامل یادگیری و برای تحقق بخشیدن به اهداف کلی آموزش و پرورش.

۲- بهبود فرایند یادگیری و کیفیت یادگیری.

۳- بهبود حرفه‌ای معلم

گواهینامه تدریس به معلمانی داده می‌شود که سوابق، صلاحیت‌های علمی، حرفه‌ای لازم را جهت تدریس بدست آورده‌اند (نقل از یولیانتی^۱، ۲۰۰۸).

تغییرات عمیق در ساختار، برنامه درسی و جمعیت دانش‌آموزی در هویت حرفه‌ای معلمان بحران به وجود آورده است. فقدان صلاحیت‌های مرتبط برای برخورد با این موقعیت جدید موجب شده تا بسیاری از معلمان هویت حرفه‌ای خود را در تنگنا ببینند، بنابراین هویت حرفه‌ای معلمان نیاز مبرم به بازسازی مجدد دارد (مورنو^۲، ۲۰۰۷).

در منابع تخصصی آموزش و پرورش، دیدگاه‌های بسیاری بر محور بودن معلم تأکید دارند. آرمان‌هایی مانند حرفه‌گرایی معلم، توانمند سازی و پژوهشگری معلم محوری‌ترین موضوعات نظام‌های آموزش و پرورش به روز هستند. در آموزش و پرورش به هیچ‌نوآوری نمی‌توان دل بست، مگر آنکه پیشاپیش تغییرات کیفی مناسب در معلمان به وقوع پیوسته باشد (رئوف، ۱۳۸۶، ص ۱۱۰).

۱-۲- بیان مسئله :

از جمله عناصر مهم در آموزش و پرورش نقش معلم است. از آنجا که معلم برجسته‌ترین نقش را در آموزش و پرورش پذیرفته و حساس‌ترین مسئولیت را دارد، شایستگی‌های او در ایفای نقش و اجرای مسئولیت‌های خطیرش همواره مدنظر بوده است (قاسم زاده، ۱۳۷۷).

شایستگی معلم به توانایی معلم در برآوردن نیازها و مطالبات حرفه تدریس به میزان کافی و با استفاده از مجموعه-ای یکپارچه از دانش، مهارت، نگرش گفته می‌شود. به طوری که این مجموعه در عملکرد و بازتاب معلم تجلی یابد (نیج ولدت و همکاران^۳، ۲۰۰۵، ص ۷۰).

1 -Yulianti

2-Moreno

3- Nijveldt and others

از نظر استرانگ^۱ (۲۰۰۲) شایستگی‌های معلمان اثربخش شامل سه بخش دانش، مهارت و گرایش می‌شود.

بخش دانش: مربوط به آنچه که معلم باید بداند می‌باشد که شامل دانش معلم نسبت به موضوعی که تدریس می‌کند، توانایی انتخاب روش تدریس مناسب با آن موضوع و آگاهی نسبت به آهنگ رشد کودک. بخش مهارت: مربوط به آنچه که معلم می‌تواند انجام دهد می‌باشد که شامل توانایی اداره کلاس درس، تهیه طرح درس مناسب، ارتباط آموزش با زندگی واقعی، در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی، ایجاد جو مثبت در کلاس درس.

بخش گرایش: مربوط به ویژگی‌هایی است که معلم در اختیار دارد که شامل توجه، عدالت و احترام، اشتیاق، داشتن انعطاف پذیری و نداشتن رفتارهای کلیشه‌ای و توانایی ایجاد ارتباط مناسب با دانش‌آموزان.

به زعم رابینز^۲ (۱۹۹۸) معلمی اثربخش است که درصد بالایی از دانش‌آموزان او نمره قابل قبول از آزمون‌های استاندارد بیاورند. معلم اثربخش برای تحقق اهداف تعیین شده باید دانش و مهارت‌های حرفه‌ای را دارا باشد، که داشتن این مهارت‌ها از اصول بدیهی صلاحیت‌ها و شایستگی‌های معلمان می‌باشند، که عبارتند از: ۱- ارتباط اثربخش با یادگیرندگان. ۲- ایجاد جو عاطفی مثبت در کلاس درس. ۳- اداره کلاس و هدایت یادگیرندگان. ۴- مهارت‌ها و روش‌های آموزشی. ۵- علاقه‌مندی به تدریس. ۶- ارزشیابی از دانش‌آموزان ۷- اهمیت درگیر کردن یادگیرندگان در فرایند یادگیری.

طبق نظر کلنرود و گرانستروم^۳ (۲۰۰۲)، چهار ویژگی وجود دارد که اکثر محققین به عنوان صلاحیت حرفه‌ای به معلمان نسبت می‌دهند. اولین ویژگی، نظریه نظاممند است. یعنی، معلم حرفه‌ای زبانی حرفه‌ای حاوی مفاهیم و بیش از همه نظریه‌ها و مفاهیم علمی محتوا و رویه مربوط به حرفه را کسب می‌کند. ویژگی دوم، جایگاه و اختیار است. یعنی، معلمان حرفه‌ای نوعی مشروعیت رسمی و عمومی کسب می‌کنند. ویژگی سوم، خودجوشی یا استقلال حرفه‌ای است یعنی معلمان حرفه‌ای حق و مسئولیت دارند که در مورد اینکه چه ابزار و روشی را با توجه به نظر خودشان در تدریس به کار گیرند، تصمیم‌گیری کنند.

ویژگی چهارم، اصول اخلاقی حرفه‌ای خودمختار است، یعنی معلمان حرفه‌ای خط مشی‌ها و اصولی را با توجه به رویه‌های حرفه‌ای ایجاد کرده‌اند. با در نظر گرفتن این چهار ویژگی، کلنرود و گرانستروم در تحقیق خود نتیجه گرفتند که معلمان غیر حرفه‌ای دانش حرفه‌ای در این رشته ندارند. یعنی فاقد یک زبان حرفه‌ای و اصول اخلاقی

1- stronge

2 - Robbins

3 -Colnerud And Granstorm

مشترک و همچنین دانشی بر اساس تحصیلات و نظریه‌ها و تحقیقات رفتاری و علمی می‌باشند. ارزش‌هایی که اکثر معلمان سعی می‌کنند به شاگردان منتقل کنند، بیشتر مبنای فردی دارد نه حرفه‌ای.

استانداردهای تدریس حرفه‌ای، که به عنوان یک ساختار برای ارزیابی عملکرد حرفه‌ای معلمان استفاده می‌شود به شرح زیر است:

اجزای عملکرد حرفه‌ای:

۱) برنامه‌ریزی و آمادگی شامل شناخت جامع از محتوای تدریس شده و شناخت نسبت به پیش زمینه‌های دانش - آموزان و طراحی دستورالعمل‌ها و ارزیابی آن‌ها.

۲) محیط کلاس درس شامل مهارت معلم در ایجاد یک محیط مساعد برای یادگیری.

۳) آموزش شامل مهارت معلم در درگیر کردن دانش آموزان در یادگیری محتوا.

۴) مسئولیت‌های حرفه‌ای: شامل خود ارزیابی، بازتاب، ارتباط با والدین، شرکت در رشد مداوم حرفه‌ای و کمک به مدرسه (دنیلسون، ۱۹۹۶. به نقل از استرانگ، ۲۰۰۶).

ضرورت توجه به شایستگی‌های معلمان به عنوان یکی از مسائل زیربنایی در موفقیت برنامه‌های آموزشی از دهه ۱۹۸۰ به بعد ذهن برنامه‌ریزان آموزشی را به خود جلب کرده است. در کشورهای توسعه یافته بالاخص امریکا تحقیقات و مطالعات زیادی توسط مؤسسه خدماتی تربیتی^۱ و مدرسه ملی نظام‌های ارزشیاب در خصوص شایستگی‌های علمی، شناختی، آموزشی معلمان صورت گرفته است. صاحب نظران تعلیم و تربیت دلایل عمده تحقیق در شایستگی دبیران در کشور آمریکا را مربوط به سه عامل می‌دانند که عبارتند از: ۱- ضعف پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و پایین بودن نمرات آزمون استعداد تحصیلی. ۲- افت تحصیلی زیاد. ۳- عدم رضایت صاحبان صنایع از سطوح علمی فارغ‌التحصیلان (سیلور و همکاران، ۱۹۹۶. مترجم خوئی نژاد، ۱۳۸۰. ص ۴۵۸).

مطالعات پژوهشی اندکی در زمینه شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان در داخل کشور انجام شده است، که از جامعیت لازم برخوردار نیستند.